

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ



ЗАТВЕРДЖУЮ:

Перший проректор

Шинкарик М. І.

« 31 » серпень 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Професійна етика»
ступінь вищої освіти – другий (магістерський)
галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»
спеціальність – 015 «Професійна освіта»
освітньо-професійна програма – «Інформаційне забезпечення
управління та електронне урядування»

кафедра інформаційної та соціокультурної діяльності

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тре-нінг (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)
Денна	1	2	30	15	5	4	96	150	2
Заочна	1	2	4	2	-	-	144	150	3

Тернопіль – ТНЕУ
2020

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Професійна етика»

1. Опис дисципліни «Професійна етика»

Дисципліна «Професійна етика»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	Галузь знань – 01 «Освіта/Педагогіка»	Статус дисципліни – вибіркова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність – 015 «Професійна освіта»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 3	Ступінь вищої освіти – другий (магістерський)	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15 год.</i> <i>Заочна – 2 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 100 год.</i> <i>(в т.ч. тренінг – 4 год.)</i> <i>Заочна – 144 год.</i> Індивідуальна робота – <i>Денна – 5 год.</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Професійна етика»

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою дисципліни «Професійна етика» є формування системи знань з професійної етики, засвоєння студентами основних етичних концепцій, понять, принципів, методів гуманістичної та власне професійної етики фахівця у сфері інформаційної, бібліотечної та архівної справи, документознавства та інформаційної діяльності, уявлень про види етичних кодексів, отримання вмінь самостійно застосовувати набуті знання в безпосередній практичній діяльності, а також набуття навичок у вирішенні складних моральних проблем.

Курс «Професійна етика» конкретизує загальні моральні норми, які визначають ставлення людини до своїх професійних обов'язків, а опосередковано – до людей, з якими вона взаємодіє відповідно до свого фаху. Викладання дисципліни є важливою складовою формування особистості майбутнього фахівця, етичних принципів і моральних засад його світогляду й духовного світу.

Вивчення курсу «Професійна етика» передбачає цілеспрямовану роботу над вивченням спеціальної літератури, активну роботу на лекціях та практичних заняттях, самостійну роботу, виконання індивідуальних завдань.

Предмет навчальної дисципліни: професійна мораль, морально-етичні аспекти професійної діяльності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

- розглянути професійну етику як навчальну дисципліну, що вивчає специфіку професійної моралі, закономірності її виникнення та розвитку;
- визначити місце й роль професійної етики в комплексі сучасного гуманітарного знання;
- окреслити проблематику професійної етики;
- визначити основні принципи професійних моральних кодексів, їх значення для формування етичної поведінки в організації;
- визначити сутність і роль корпоративної культури;
- сформувати сучасну культуру професійного спілкування, засновану на етичних принципах і нормах;
- сформувати уявлення про сучасний діловий етикет;
- сприяти розвитку професійної ідентичності;
- виховати толерантне ставлення до представників інших професій;
- розвинути навички застосовувати набуті знання в безпосередній практичній діяльності.

У результаті вивчення дисципліни **студент повинен знати:**

- основний зміст, напрям розвитку етичної думки в історико-культурологічному аспекті;
- місце і роль професійної етики в життєдіяльності спеціаліста;
- основні категорії професійної етики, її види;
- загальні етичні принципи і норми професійної етики, які сприяють формуванню моральної культури фахівця;
- основні положення етичного кодексу ділової людини;

- специфіку професійної етики в сфері документознавства та інформаційної діяльності;
- сутність і роль корпоративної культури в організації;
- сутність поняття «діловий етикет»;
- основні правила сучасного етикету;
- моделі поведінки при формуванні іміджу.

Студент повинен вміти:

- формувати власну етичну позицію, робити власний моральний вибір;
- застосовувати набуті знання у сфері професійної діяльності і особистого самовдосконалення;
- дотримуватись норм професійної етики в процесі фахової діяльності;
- застосувати основні правила сучасного ділового етикету;
- формувати свій професійний імідж.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: «Етика і психологія ділового спілкування», «Культура управління».

3. Програма навчальної дисципліни «Професійна етика»

Змістовий модуль 1. Сутність професійної етики

Тема 1. Етика як вчення про мораль

Сутність етики. Давньогрецький філософ Аристотель (384–322 до н.е.) про проблеми людських взаємин та виховання людських чеснот. Етика як наука. Завданням етики. Предмет етики, її структура та проблематика. Розмежування понять «етика» і «мораль». Зв'язок етики з етнологією, психологією, соціологією, історією, педагогікою, мистецтвознавством, релігієзнавством, медициною, правом, ін. науками. Структура етики як науки. Описова етика. Загальна теорія моралі. Нормативна етика. Теорія морального виховання. Професійна етика. Історія етичної думки. Проблематика етики. Нові напрями етичних досліджень XXI ст.: етика релігії, екологічна етика (біоетика), космічна етика тощо.

Сутність, особливості й структура моралі. Значення моралі. Концепції походження моралі: релігійна, натуралістична, соціально-історична. Особливості моралі: імперативність, нормативність, оцінювальність. Структура моралі: моральна практика, моральну свідомість. Типи моралі. Гедонізм. Ригоризм. Егоїзм. Альтруїзм. Етика індивідуалізму. Колективізм. Етика боротьби. Етика співробітництва. Мораль родоплемінних взаємин. Мораль Стародавнього світу. Мораль рабовласницького світу. Мораль феодального світу (лицарства, духовенства, селянства, ін.). Мораль буржуазного суспільства.

Основні етичні вчення. Вчення Будди. Вчення китайського мудреця Лао-цзи. Вчення китайського філософа Кун-цзи. Вчення Мойсея. Основи етичної думки Античності. Практична спрямованість античної етики. Християнська етика. «Золоте правило моральності» в етиці.

Українська етична думка. Витоки етики в українському фольклорі. Особливість вітчизняних релігійних та повчальних книг («Слово про Закон і

Благодать» митрополита Іларіона, «Повчання» Володимира Мономаха). Становлення етики як науки в Києво-Могилянській академії (XVII–XVIII ст.). Етична проблематика у творах Гр. Сковороди.

Тема 2. Професійна етика та моральна свідомість

Сутність професійної етики. Завдання професійної етики як навчальної дисципліни. Роль професійної етики в комплексі сучасного гуманітарного знання. Проблематика професійної етики. Професійна мораль. Особливості моралі різних професійних груп. Професійний обов'язок. Професійна честь. Професійна гідність. Професійна справедливість. Професійний такт. Виховання і пропаганда етичної поведінки на різних рівнях управління.

Етичні кодекси. Перший універсальний кодекс – зведення релігійних правил (Десять заповідей Старого Заповіту, Вісім добродійних принципів буддизму, ін.). Етичні кодекси працівників різних професій, їх функції. Типи етичних кодексів.

Професійні кодекси. Перший професійний кодекс (клятва Гіппократа – кодекс лікарів). Кодекси документознавця, архівіста, бібліотекаря, музейника, державного службовця тощо. Досвід США, Німеччини, Японії, ін. країн у запровадженні етичних кодексів.

Роль менеджера у формуванні етики поведінки. Моральна культура керівника. Досвід видатних менеджерів щодо ефективної роботи в організації. Цінності: об'єктивність; справедливість; здатність згуртування; скромність; гармонія; вміння висловлювати позитивну оцінку діяльності іншої людини. Вимоги до менеджера: у сфері професійної етики, у сфері ділової етики, у сфері особистої етики. Кодекс поведінки менеджера.

Ділова етика в бізнесі. Бізнесова діяльність і мораль. Світова практика щодо подолання суперечностей між бізнесом і мораллю. Успішність компаній, які діють на моральних засадах. Універсальний поведінковий алгоритм збалансування моральних цінностей і бізнесу (принципи етичної поведінки в бізнесі). Сучасна бізнес-етика. Узгодженість бізнесу з вимогами моралі як привабливий імідж компанії.

Тема 3. Корпоративна культура

Сутність корпоративної культури. «Організаційна» культура. Корпоративна культура як організаційний імідж, як спосіб управління. Корпоративна культура галузева, регіональна, транснаціональна.

Складові корпоративної культури: цінності; поведінкові стереотипи взаємодії людей; групові норми роботи; загальні політичні та ідеологічні принципи; психологічний клімат; підтримування певного складу мислення членів організації щодо її іміджу; символи, ідеї, образи. Рівні корпоративної культури: артефактів; проголошених цінностей; базових уявлень.

Цінності як ядро корпоративної культури. Особистісні цінності працівників; особистісні цінності керівників організації. Цінності менеджерів: людські властивості; професійні якості. Форми існування корпоративних цінностей.

Типи корпоративної культури. «Змішана культура» в українському менеджменті. В країнах СНД: «культура влади»; «рольова культура»; «культура завдань»; «культура особистості».

Поняття «корпоративна ідентичність». Патріотизм щодо організації. Формування корпоративної ідентичності. Поведінкові норми в організації: традиції, звичаї, обряди, церемонії, закони. Символи, легенди, герої організації. Корпоративні свята як інструмент виховання колективу. Назва організації, девіз, торговий знак, логотип, сайт, візитні картки працівників. Завдання менеджера у формуванні корпоративної ідентичності.

Тема 4. Корпоративна етика

Поняття корпоративної етики. Цінності – основа норм корпоративної етики. Позитивні цінності. Негативні цінності. Цінності, на основі яких формується корпоративна етика (компетентність і професіоналізм, чесність та неупередженість, відповідальність, патріотизм, безпека, благополуччя, гармонія, гнучкість). Моральні якості, на яких базується корпоративна етика.

Види корпоративного ділового спілкування. Мета корпоративного спілкування. Головні функції корпоративного ділового спілкування.

Етичні норми корпоративного спілкування. Спеціальні заходи, спрямовані на формування здорової етичної основи трудових відносин в організації. «Карти етики». Комітети з етики. Навчання співробітників і керівників етичній поведінці. Етична експертиза.

Корпоративний кодекс. Призначення, структура та зміст кодексу корпоративної етики.

Змістовий модуль 2. Діловий етикет.

Тема 5. Діловий етикет

Поняття «етикет». Зміст етикетних норм у різні історичні епохи. Особливості етикету: конкретно-історичний характер, соціальна зумовленість, національний колорит, утилітарний (практичний) характер. Етикет як культура спілкування. Принципи гуманізму та демократизму. Моральні вимоги: ввічливість, тактовність, скромність, точність. Загальні правила етикету.

Діловий етикет – невід’ємна складова корпоративної культури. Основні принципи ділового етикету. Загальні норми ділового етикету. Ввічливі професійні манери – ключовий компонент етикету. Бізнес-етикет. Світський та діловий етикет. Принципи взаємної поваги та взаємної ввічливості. Норми та правила світського етикету. Особливий статус жінки в суспільстві. Лицарство, політес, стать і вік осіб. Принципи ділового етикету та влада (посада). Статева належність у діловому етикеті. Елементи ділового етикету, що випливають із національних і релігійних традицій та звичаїв.

Найпоширеніші помилки у сфері ділового етикету. «Темні плями» у питаннях поведінки, зовнішності, одягу та спілкування. Особливості етикету окремих країн та регіонів. Невміння представитися, привітатися. Неадекватне мовлення. Невідповідний одяг та зовнішність. Неповага до часу інших.

Непрофесійне ведення телефонних розмов. Невміння слухати співрозмовника. Неповага до робочого місця інших. Невміння користуватися офісним обладнанням. Погані манери за столом.

Етикет індивідуального робочого місця. Акуратність, організованість. Приватні речі на робочому місці. Відзнаки. Вироби мистецтва. Предмети, пов'язані з релігією. Персональний календар. Настінні щотижневі/щомісячні плани. Правила етикету індивідуального робочого місця.

Тема 6. Стиль та імідж ділової людини

Поняття «імідж». Значення зовнішнього вигляду у створенні іміджу професіонала. Професійна зовнішність. Імідж як складова високої професійної компетентності. Елементи професійного іміджу.

Основні вимоги до одягу ділової людини. Ключові моменти гардеробу. Визначення типу, стилю одягу, прийнятого для роботи у конкретному місці.

Традиційний діловий гардероб. Принципи та критерії підбору ділового гардеробу. Традиційний діловий гардероб для жінок. Основні напрями ділового одягу для жінок. Костюм. Плаття. Блузка. Прикраси. Взуття. Сумки та портфелі. Традиційний діловий гардероб для чоловіків. Діловий костюм. Сорочка. Краватка. Прикраси. Взуття. Портфелі.

Неформальний діловий одяг у неформальних робочих ситуаціях (конференція, семінар, «неформальні дні», пікнік, спортивні заходи). Типовий неформальний діловий одяг для чоловіків і жінок.

Міміка, жести, поза – важливі складові професійного іміджу. Значення жестів в різних країнах. Догляд за собою (руки, нігті, волосся). Зачіска.

Змістовий модуль 3. Інформаційна етика

Тема 7. Інформаційна етика

Сутність інформаційної етики, її функції. Формування інформаційної етики. Особливості сприйняття інформації індивідом. Інформація особиста; спеціальна; масова. Інформаційна діяльність. Складові інформаційної етики фахівців. Політичний, економічний, правовий, історичний, релігійний, мовний, етичний компоненти. Сфера інформаційної етики: використання інформації, яка є приватною власністю осіб та організацій, обробка інформації зі збереженням її смислових характеристик, запобігання навмисного і випадкового внесення дезінформації. Технічний компонент. Глобальні мережі щодо пошуку необхідної інформації. Підвищення рівня інформаційної культури.

Інформаційна безпека особистості. Зменшення інформаційної залежності та підвищення рівня інформаційної безпеки особистості. Захист інформації (запобігання загроз інформації). Захист від інформації (запобігання інформаційних загроз). Комп'ютерні злочини: шпіднаж, диверсії, тероризм, маніпулювання системою обробки даних, порушення приватної або державної таємниці, протиправне копіювання програмних продуктів, яке порушує авторське право. Злочини, пов'язані з мережею Інтернет. Проблема захисту інформації. Інформаційні загрози (патогенні

тексти, які суперечать діючій ідеологічній системі). Маніпулятивний вплив на особистість.

Конфіденційність і безпека документів та матеріалів. Положення контрактів щодо конфіденційності та нерозголошення інформації. Правила збереження офісних матеріалів та їх безпеки.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Професійна етика»

(денна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади етики					
Тема 1. Етика як вчення про мораль	4	2	20	-	-
Тема 2. Професійна етика та моральна свідомість	4	2	20	1	-
Тема 3. Корпоративна культура	4	2	10	1	-
Тема 4. Корпоративна етика	4	2	10	1	2
Змістовий модуль 2. Діловий етикет					
Тема 5. Діловий етикет	4	2	10	1	-
Тема 6. Стиль та імідж ділової людини	4	2	10	1	2
Змістовий модуль 3. Інформаційна етика					
Тема 7. Інформаційна етика	6	3	20	-	2
Разом	30	15	100	5	

(заочна форма навчання)

	<i>Кількість годин</i>				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади етики					
Тема 1. Етика як вчення про мораль	1	-	20	-	-
Тема 2. Професійна етика та моральна свідомість	1	1	20	-	-
Тема 3. Корпоративна культура	-	-	20	-	-
Тема 4. Корпоративна етика	1	-	20	-	-

Змістовий модуль 2. Діловий етикет.					
Тема 5. Діловий етикет	1	-	20	-	-
Тема 6. Стил ь та імідж ділової людини	-	1	20	-	-
Змістовий модуль 3. Інформаційна етика					
Тема 7. Інформаційна етика	-	-	24	-	2
Разом	4	2	144		

5. Тематика практичних завдань

Практичне заняття № 1

Тема: Етика як вчення про мораль

Мета: формування системи знань з етики як науки про мораль

Питання для обговорення:

1. Предмет етики, її структура та проблематика.
2. Сутність, особливості й структура моралі.
3. Типи моралі.
4. Етичні категорії.
5. Основні етичні вчення.

Література: 1, 2, 5, 7, 10, 12, 14, 18, 21, 24, 25.

Практичне заняття № 2

Тема: Професійна етика та моральна свідомість

Мета: формування системи знань з професійної етики, моралі ділових відносин

Питання для обговорення:

1. Сутність професійної етики.
2. Етичні кодекси.
3. Професійні кодекси.
4. Роль менеджера у формуванні етики поведінки співробітників.
5. Ділова етика в бізнесі.

Література: 2, 4, 6, 12, 13, 14, 16, 18, 25.

Практичне заняття № 3

Тема: Корпоративна культура

Мета: формування системи знань з корпоративної культури

Питання для обговорення:

1. Сутність корпоративної культури.
2. Складові корпоративної культури.
3. Цінності як ядро корпоративної культури.
4. Типи корпоративної культури.
5. Формування корпоративної ідентичності.

Література: 5, 7, 8, 19, 21, 22.

Семінарське заняття № 4

Тема: Корпоративна етика

Мета: формування системи знань про корпоративну етику

Питання для обговорення:

1. Поняття корпоративної етики.
2. Види корпоративного ділового спілкування.
3. Етичні норми корпоративного спілкування.
4. Корпоративний кодекс.

Література: 5, 7, 8, 18, 21, 22.

Практичне заняття № 5

Тема: Діловий етикет

Мета: формування системи знань з ділового етикету

Питання для обговорення:

1. Етикет як культура спілкування.
2. Діловий етикет – невід’ємна складова корпоративної культури.
3. Світський та діловий етикет.
4. Найпоширеніші помилки у сфері ділового етикету.
5. Етикет індивідуального робочого місця.

Література: 1, 2, 3, 4, 7, 10, 13, 17, 18, 20, 22, 25.

Практичне заняття № 6

Тема: Стиль та імідж ділової людини

Мета: формування системи знань зі створення професійного іміджу

Питання для обговорення:

1. Значення зовнішнього вигляду у створенні іміджу професіонала.
2. Основні вимоги до одягу ділової людини.
3. Традиційний діловий гардероб.
4. Неформальний діловий одяг.
5. Міміка, жести, поза – важливі складові професійного іміджу.

Література: 1, 2, 9, 15, 17, 18, 19, 20.

Практичне заняття № 7

Тема: Інформаційна етика

Мета: формування системи знань з інформаційної етики

Питання для обговорення:

1. Сутність інформаційної етики та її функції.
2. Складові інформаційної етики фахівців.
3. Інформаційна безпека особистості.
4. Конфіденційність і безпека офісних документів та матеріалів.

Література: 11, 14, 18, 19, 20, 23.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання
Варіанти КПЗ з дисципліни «Професійна етика»:

1. Корпоративна культура кафедри.
2. Морально-етичний кодекс фахівця в сфері документознавства та інформаційної діяльності.
3. Проблеми фахової моралі та їх інтерпретація у вітчизняній суспільній практиці.
4. Політика і мораль: діалектика гуманізму та демократії.
5. Соціальна орієнтованість фахових критеріїв етики і моралі.
6. Професіоналізм як моральна риса особистості.
7. Захист суспільної моралі в мас-медіа.
8. Причини та специфіка конфлікту інтересів, методи його подолання і засоби уникнення.
9. Типи національних ділових культур.
10. Типи регіональних ділових культур.
11. Етичні норми роботи з джерелами інформації.
12. Конфіденційність інформації.
13. Проблема маніпулювання інформацією у контексті норм і принципів професійної етики.
14. Конфлікт інтересів у фаховій практиці.
15. Етика використання новітніх технологій в інформаційній діяльності.
16. Моральна культура спілкування: національний контекст.
17. Суть моральних передумов спілкування: повага, співчуття, гуманність, альтруїзм, милосердя і їх роль в професійній діяльності.
18. Моральний аспект культури спілкування.
19. Ввічливість та її роль в службових стосунках.
20. Види моральних конфліктів і способи їх вирішення в умовах професійної діяльності.
21. Універсальні засади корпоративної етики і умови її дотримання в службових ситуаціях.
22. Основні вимоги до моральних взаємин між людьми у професійному спілкуванні.
23. Етика спілкування і проблеми молоді.
24. Моральна культура особистості, її вияв в професійному спілкуванні.
25. Інтелігентність та інтелігенція.
26. Питання професійної чесності в контексті кодексів професійної етики.
27. Підвищення професійної кваліфікації як необхідна умова дотримання професійної етики.
28. «Золоте правило моральності» в етичних вченнях Ст. Сходу.
29. Одяг ділової людини та український менталітет.
30. Мова тіла: як читати думки інших людей за їх жестами.

7. Самостійна робота

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1.	Етика як вчення про мораль	20
2.	Професійна етика та моральна свідомість	20
3.	Корпоративна культура	10
4.	Корпоративна етика	10
5.	Діловий етикет	10
6.	Стиль та імідж ділової людини	10
7.	Інформаційна етика	16
	Разом	96

8. Тренінг з дисципліни (4 год.)

Тематика: Створення етичного кодексу організації. Алгоритм дії.

Завдання та структура:

1. Аналіз етичної поведінки співробітників.
2. Формування нормативної і практичної частин етичного кодексу.
3. Презентація етичного кодексу.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Професійна етика» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати;
- оцінювання результатів КПЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Професійна етика» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

<i>Заліковий модуль 1</i>	<i>Заліковий модуль 2</i> (ректорська контрольна робота)	<i>Заліковий модуль 3</i> (підсумкова оцінка за КПЗ, враховуючи поточне опитування)	Разом
30 %	40 %	30 %	100 %
6-8 тиждень	15 тиждень	16-17 тиждень	

Шкала оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Електронний варіант лекцій	1-7
2.	Презентації	1-7

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Друковані наукові, навчально-методичні, науково-популярні видання:

1. Алехина І. Имидж и этикет делового человека. М., 2009.
2. Аболіна Т., ін. Прикладна етика : навч. посіб. К., 2012.
3. Беннет К. Деловой этикет и протокол. Краткое руководство для профессионала. М., 2016.
4. Бер Е. Хорошие манеры и деловой этикет. М., 2014.
5. Бехар Г. Дело не в кофе. Корпоративная культура Starbucks. К., 2020.

6. Бралатан В., Гуцаленко Л., Здирко Н. Професійна етика : навч. посіб. К., 2019.
7. Бурховецький Д. Корпоративная магия. К., 2020.
8. Василенко С. Корпоративная культура как инструмент эффективного управления персоналом. М., 2009.
9. Гриценко Т., Гриценко С., Іщенко Т. Етика ділового спілкування. К., 2019.
10. Данильчук Л. Основы имиджа и этикета. К., 2006.
11. Кубрак О. Етика ділового та повсякденного спілкування. К., 2019.
12. Ломачинська І. М. Професійна етика : навч. посіб. К., 2005.
13. Навчально-методичні матеріали до вивчення курсу «Професійна етика» для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» галузі знань «Культура і мистецтво» спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» / укладач: Н. І. Білик. Тернопіль, 2016.
14. Навчальний посібник з курсу «Професійна етика вищої освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» / А. Алексеєнко, К. Карпенко, Л. Гончаренко, В. Дейнека. Харків, 2015.
15. Палеха Ю. Іміджологія : навч. посіб. К., 2005.
16. Палеха Ю. Етика ділових відносин. К., 2008.
17. Пост Э. Этикет. М., 2009.
18. Професійна і прикладна етика : навч. посіб. / за заг. ред. Коцура В. П. Переяслав-Хмельницький, 2016.
19. Сагайдак О. Дипломатичний протокол та етикет : навч. посіб. К., 2017.
20. Снітинський В. Діловий етикет у міжнародному бізнесі. Львів, 2009.
21. Тимошенко Н. Корпоративна культура. Діловий етикет. К., 2006.
22. Хілл Л., ін. Командна робота. Як впровадити зміни в компанії, щоб вас підтримали. Х., 2019.
23. Хмельницький О. Інформаційна культура. Підготовка кадрів до інформаційної роботи. К., 2007.
24. Чайка Г. Культура ділового спілкування менеджера. К., 2006.
25. Юрій М. Етика. К., 2008.
26. Mackie J. L. Ethics. L., 1990.
27. Piale N. The Power Of Ethical Management. L., 2000.

Електронні джерела:

1. Професійна етика й норми професійних ділових відносин. URL: <http://www.readbookz.com/book/159/4576>.
2. Кропив'янська О. Цінності бренду є віддзеркаленням корпоративних цінностей. URL: <http://www.innovation.com.ua/uk/interview/640/1271>.